

Caragáin níor ariúgar riamh amac a' béal duine na h-abairtá ro,
.1. “Tá mé”; “bí mé”; “bí ríad.” D’arriúginn i gcóinnuige “Táim”;
“bíor”; “bíodar,” 7c. Nííte beagá iriáð íad rān, ac ír nííte beagá
íad a tādān iriáð gō mion minic rā cāint. Agus ír ríac̄t ar an
gcaint an móð dlúíte reácar an móð rgar̄tā. Ar an gcuma
gcéadna, ír neam̄ríac̄t ar an gcaint an móð rgar̄tā reácar an
móð dlúíte. D’á éagmair rin bíon rā cāint dlúíte neart agus
ruinneam̄ ná c̄ fíoir a beic̄ rā cāint a bíon ag tuicim ar a céile.

²Larmuic̄ ar rāð de’n deirriúgac̄t rān acá, i ríac̄t agus i
neart agus i b̄ruinneam̄, íoir an cāint gō mbíon a lān de’n móð
rgar̄tā inri agus an cāint a glācān mar roḡa an móð dlúíte, bí
rā δaeluinn a bí am’ címpal-rā deic̄ mbliana agus trí ríic̄io ó r̄in,
tréite cūn nírt agus cūn ruinnim̄ agus cūn deirb̄ealāige agus
cūn gēire urlab̄ra agus cūn rōlur̄māire, ná c̄ fíoir liom a
ð’ráḡail anoir i n-aon tróro cāinte d’á b̄ruil ar ríubal, i mBéarla
ná i nδaeluinn. Tá bárr ’á cābairt do’n móð rgar̄tā rā δaeluinn,
agus móð rgar̄tā ar rāð iriáð an Béarla. Tá an Béarla tuicite
ar a céile ar rāð.

³Mura mbéad an bean úð a cāinig adtuaid̄ agus do tūg léi an
ainim̄ cúil le cine úð, ní béad̄ “Reodar” mar ainim̄ orm-rā.
B’fíoir ná beinn an i n-aon cōr. Agus mura mbéad̄ gur
oíbreáð amac amearḡ na gcnuic̄ reana B̄arnabí agus a beirt

más, Diarmuid agus Fionn, ní béad an d'ádhúinn agus, nó ní béad rí an don trídís agus, agus ní beinn 'gá rí rí an don don mar atáim. Táim ag déanamh mo dícheall an í cur rí an am' rí rí beinn díreac mar a fuair mo cluaf í ó doine mar fead Diarmuid ua Laochaire agus mar Mícheál Dub, agus mar Máire Rua, agus mar a h-ingean, .i. Peig.

⁴Ac má bí caoi máic agus an n'ádhúinn a beic agus an áilleac ó'n gcéad neomac n-an t'ornuig caint an t'eac dom, bí caoi máic agus, leir, an Béarla beic agus an áilleac gcéadna díreac, ó'n gcéad neomac gcéadna. Seo mar a tárla ran. Bí, mar dúbar, atáir mo máic, Concubair ua Laochaire, 'n-a cóinnuige an an Mullac Rua, ceitne míle ó-tuaid ó Shráid an Muilinn. Bí feirm mhór tálán aige an, agus talán foianta ab ead é, murar b' ionan agus rochtuige agus carraigeadá Lior Carraigáin. Bí fear daicad bó aige de'n talán ran, agus bí ré acfúinneac neáirpleadac go máic. I n-éaguir é beic acfúinneac, fear creideamhac ab ead é go raib meaf ag uafal agus ag íreal air. Bean ana creideamhac, amearg uafal agus íreal, leir, ab ead an bean a bí rórtá aige, Neill ní Icíde, Neill ní Taidg, ingean do Taidg 'ac Ainriair a bí tair an an Acán, mar dúbrad. Bí cúigeaf mac acu agus triúr ingean. Do cuiread tabairt fuaf máic an an gclainn, 'ré rin fé mar a bí caoi an uair

rin ar don nío i bfuirm tabairt ruar do cur ar clainn i n-Éirinn. Do cuireadh beirt de'n clainn inġeal, cómh luad aġur bíodan i n-aoir cúige, ruar go Cill Áirne ar rgoil, aġur do cuireadh beirt de'n clainn mác ar rgoil Laidne. Do cúaidh duine de'n beirt mác ran irtead ra coláirde 'n-a óiaig ran cun beic 'n-a rġar. Nuair a bí raingt blianta caicte ra coláirde aige do cúig ré i n-a aighe ná raib an ġladh rġalra aige ó Dia cun beic 'n-a rġar, aġur táinig ré abail aġur érom ré ar rgoil Laidne do múineadh i gCeann Tuirc. Tamall rar ar rġ ré an coláirde ruair a acair bár. Anran do táinig an beirt inġeal abail ó Cill Áirne. Do róradh duine acu, Neill, le fear ġur b' ainm do Rirteáir ó Laoġaire, a bí 'n-a cómhcuige iar ar Cnuc an Eirbail, cúig míle roir ó-cúaidh ó Cill Áirne. Cúaidh an inġeal eile de'n beirt roir go Ceann Tuirc aġ triall ar a oirdeair cun beic aġ tabairt conġanta ó ra rgoil. I oteannta na beic' eile a múineadh di i gCill Áirne do múineadh raingt éigin Fraitncire ói. Ní dóca ġur múineadh an Fraitncir di i otreó go ocuigeadh fear ó'n bFraitnc í, ac do múineadh di í cómh maic aġur do féadadh é. Nuair a cúaidh rí aġ triall ar a oirdeair aġur bí rí aġ cabruġadh leir ra rgoil, ir aġ múineadh Béarla aġur Fraitncire a bíodh riri, aġur eirean aġ múineadh na Laidne aġur na Dréigire. Anran, nuair a bí rí ceicre bliana ríceadh nó mar rin, do róradh í féin

αγυρ m' ατair αγυρ τairιg ρί go Lioρ Capαgair.

⁵·Τυg ρί léi mórán leδair, leδair Βέairla αγυρ leδair
Fρairncιρ. Cóm luac αγυρ bíoρ-ρα ábalta ar don múineadò do
glacadò do τoρnuιg ρι ar Βέairla do múineadò òom, αγυρ arar ar
ar bFρairncιρ do múineadò òom, ι οτρεδό go mbínn boðar go
mιnc ó òaoιne a τagadò ιρτεac, nó do buairleadò umam amuic, 'ga
iaraiò oρm Fρairncιρ do labairτ dóib.

⁶·Pé ragar ar Fρairncιρ, bí ar Βέairla go bρíoγmar aicι, níb'
φearr go móρ αγυρ níba cρuιnne, αγυρ níba cιρτε, 'ná don
Βέairla do múincί ιηρ na ρgoιleanaib. Ac ba cuma òóm-ρα cad é
ar ragar Βέairla do múincί ιηρ na ρgoιleanaib, mar bí na
ρgoιleana ρó φαδα uam. Ar ρgoil ba giorra òúinn bí ρί cúιg míle
móra uainn. Ba máic ar bail oρm-ρα náρ b' φéιoιρ dom oul ar ar
ρgoil ρin. Dá mbéadò ρί níba cómgaraiγe òúinn, ιρ dócá, níð nác
ioηgnað, go otabarρainn mo laeτanta ιρτιg ιncι; αγυρ dá
oτυgainn, níoρ b' φéιoιρ dom gan ar oρoc Βέairla do oul ι bφeioρm
ioηam. B'éιgean dom φanmairτ ρa baile, αγυρ pé múineadò a τυg
mo máτair dom déhám leιρ, go oτí gυρ neapτuιgear. Bíoρ τρί
bliana déag ρar a noéιgear ιρτεac ι n-don ρgoil. Bí a ρaib de
leδρaib Βέairla ρa baile againn léιγτε αγυρ ac-léιγτε agam um
ar oτaca ρan. Cóm luac αγυρ bí ioηam gadbáil amac ag aeðpeacτ
na mbó, bíoð pé leδair ab φearr a τairneadò liom bíoð pé agam

amuiç coir claiðe nó tuiṛ nó rgeiçte aḡur mé 'ḡá léiḡeað. 'Sé ruo a çáimḡ ar ðom 'ná ḡo raiḃ móran ðe Milton aḡur ðe Shakerpeare aḡur ðe Ruðeki, (leaðar ná feaca riaiḃ ó ḡin) ðe ḡlan meaðair aḡam.

7. Má bí Béarla maiç aḡam' máçair aḡur taḃairç ruar maiç uirçí, bí an ðaeluinn aici ar áilleaçt, leir. Ní raiḃ tiḡ a h-açar aç tímpal le ceaçraimað míle ó Çuilinn Uí Çaoim. Bí ðaeluinn breað ð'á laḃairç an uair ḡin 1 ḡCuilinn Uí Çaoim aḡur ar ruaid Dúç'Alla ḡo léir. Ní ðeirum ná ḡo ḃfuil ðaeluinn maiç le h-aipeaçtairç fór 1 ḡCuilinn. Aç ta ḡí náç móri çaiçte uaçá aḡ formóri muínçir Dúç'Alla. Çuḡar féin tamall aimirç, bliain ir ðóic liom, 1 nDúç'Alla, 1 n-aice Çeann Tuirc, breir aḡur ðeic mbliana a'ḡ ðaçað ó ḡin. Bí aor óḡ na h-áite an uair ḡin aḡ eiriḡe ruar aḡur ḡan aon focal ðaeluinne acu, aḡur ðonar an rḡéil ar rað, an raḡar Béarla a bí acu níor airiḡear riaiḃ roimçir ḡin ná riaiḃ ó ḡin aon çairç çóm ḡrána leir. Nuair a bínn aḡ éirçeaçt leo çuirçíç coitçiançta 1 ḡcuimne ðom an focal a ðeirçeað Diarmuio ua Muíneaçáin:—

8. "Na ðaoine ir lúḡa çiall 1 n-Éirinn

9. "Daoine ḡan Béarla ḡan ðaeluinn."

10. 1 ḡCuilinn Uí Çaoim a bíoð Diarmuio 'n-a çóimniḡe, aḡur ir ðóca ḡur çuḡ ḡé ḡé nðeara na ðaoine óḡa aḡ çaiçeaim na

Δαελuinne uατa αζυρ αζ λαβαιρτ αν Βέαριλα ζήλινα βήριτε.

11. Βί ανα ρεληρ ορη-ρα πέ 'η δομη αν ε. Βί ιοη Βέαριλα αζυρ
Δαελuinn αζαμ ορ ριοηη μο ελιαβάν. Μυρα' μβέαδ αν άιτ 'η-αρ
ρυζαδ αζυρ 'η-αρ τόζαδ μέ, άηιτác, νί βέαδ αν Δαελuinn αζαμ,
αζυρ μυρα μβέαδ αν ηάταιρ α τυζαδ δοη νί βέαδ αν Βεαριλα
αζαμ. Αζυρ ρέαδ, μυρα μβέαδ ιοηη Δαελuinn αζυρ Βέαριλα το
βειτ αζαμ μαρ ατáιθ, νί βέαδ αον βήριτ ι η-αον ρορ αζαμ αρ αν
οβαιρ α δέαναη ατá δέανατa αζαμ. Ρέ ρεαβαρ ρέ λειτ α βέαδ αρ
αν ηΒέαριλα αζαμ, νί ταβαρφαδ ρέ αον ρυμαρ δοη αρ αν
ηΔαελuinn το ζλααδ μαρ αρηη αιζηε αζυρ το λαιηρεάιι μαρ αρηη
αιζηε. Ιρ αηιλαιθ α βέαδ αν Βέαριλα α'η ρυρ αμύ ρα λαιηρεάιι ρηη.
Ρέ ρεαβαρ ρέ λειτ α βέαδ αζαμ αρ αν ηΔαελuinn βέαδ αν ρυρ αμύ
κέαθηα αιρι-ρι 'ά δέαναη ορη ι οταοβ αν Βέαριλα. Δέ το ρυαρηρ
ζηειη ρέ λειτ αρ ζαδ αρηη δε'η δά αρηη αιζηε, αζυρ εόλυρ ρέ λειτ
αρ ροηυρ ζαδ αρηη αρυ το λαιηρεάιι; αηρηη, ι η-ηηεαδ βειτ αζ ρυρ
α ρέιιε αμύ ορη, ιρ αηιλαιθ α βίθ ριαδ αζ αβρυζαδ ιε η-α ρέιιε
αζαμ.